



แนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่

Guidelines on Developing the Network of Young Generation of Agricultural SMEs Entrepreneurs

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ¹, บำเพ็ญ เขียวหวาน¹, สีนินุช ครุฑเมือง แสนเสริม¹, จันทงค์ จุลเอียด²
Benchamas Yooprasert¹, Bumpen Keowarn¹, Sineenuch Khrtmuang Sanserm¹, Jamnong Jun-ia²

บทคัดย่อ

การวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์ของสมาชิกเครือข่ายและเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ 2) วิเคราะห์โครงสร้างการบริหารเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ 3) วิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและการเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ 4) ศึกษาแนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ โดยการศึกษากับผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนทั้งหมดที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร 204 ราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการจัดประชุม/สัมมนา ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ ระดับกลุ่มจังหวัด 9 ครั้ง และระดับประเทศ 1 ครั้ง ดำเนินการโดย 1) แลกเปลี่ยนและรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ต่างๆ 2) วิเคราะห์โครงสร้างการบริหารเครือข่าย การเชื่อมโยงและประเด็นการเชื่อมโยงเครือข่าย 3) ศึกษาแนวทางพัฒนาแผนการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ โดยแบ่งกลุ่มย่อยตามกลุ่มจังหวัด ทั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล และอธิบายความสัมพันธ์เชื่อมโยงข้อมูล

จากการศึกษาสถานการณ์ของสมาชิกเครือข่ายและเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ มีความเข้าใจในหลักการแนวทางการพัฒนาตนเองชัดเจน เข้าใจเรื่องการพัฒนาสินค้าให้ได้มาตรฐาน และต้องการความรู้เรื่องการค้าในกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ปี 2548 ผลการวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่พบว่าโครงสร้างการบริหารเครือข่ายแบ่งออกเป็น 2 ระดับได้แก่ คณะกรรมการเครือข่ายและสมาชิกเครือข่าย โดยที่คณะกรรมการเครือข่ายจะแบ่งเป็นเครือข่ายระดับเขต และเครือข่ายระดับจังหวัด การวิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและการเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ พบว่าการเชื่อมโยงเครือข่ายสมาชิก มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ โดยมีรูปแบบการเชื่อมโยง ที่เป็นการเชื่อมโยงและติดต่อประสานโดยตรง และการเชื่อมโยงผ่านกิจกรรมและสื่อต่างๆ ซึ่งมีประเด็นการเชื่อมโยงเครือข่าย 8 ประเด็นได้แก่ ด้านการเรียนรู้และพัฒนาสมาชิกผู้นำ ด้านการจัดการทรัพยากรการผลิต ด้านการพัฒนาการผลิต ด้านการแปรรูปเพิ่มมูลค่า ด้านมาตรฐานสินค้า ด้านการตลาดและการกระจายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/เครือข่าย และด้านการประสานงานและการสื่อสาร และผลการศึกษาแนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ พบว่า แนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายมี 4 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาสมาชิก เครือข่าย และการบริหารเครือข่าย ด้านพัฒนาการผลิต ด้านพัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์ และด้านระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้า

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาเครือข่าย ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่

¹ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹ School of Agriculture and Cooperatives Sukhothai Thammathirat Open University

² วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีนครราชสีมา มหาวิทยาลัยนครราชสีมาชนครินทร์

² Naradhiwat College of Agriculture and Technology, Princess of Naradhiwas University



Abstract

The objectives of the study on “Guidelines on Developing the Network of Young Generation of Agricultural SMEs Entrepreneurs” were 1) to investigate members of the network and the network of young generation of SMEs agricultural enterprises (SMEs) entrepreneurs, 2) to analyze the administrative structure of the network of young generation of SMEs agricultural enterprises, 3) to analyze networking with the member groups and related sectors, and 4) to explore guidelines and plans for the network development of the entrepreneurs. The population of study was 204 members of the community enterprises which were registered with the Department of Agricultural Extension. This was a qualitative research whose data were collected by setting 10 meetings/seminars for the young generation of entrepreneurs, 9 provincial level meetings/ seminars and 1 country level meeting/seminar. The research methodologies were as follows: 1) exchanging and gathering information in various situations, 2) analyzing the administrative structure of the network, the networking and the issues related to the network; and 3) studying guidelines and plans for the network development of the entrepreneurs by grouping the members according to their provincial groups. The data were analyzed by classifying and grouping them, and describing the relationship with the link-network data.

The findings of this study were as follows: 1) the young generation of SMEs agricultural entrepreneurs had a clear understanding of the principles of self-development as well as how to develop their products to meet standards, and they wanted knowledge of community enterprise operations adhering to the legislation on Community Enterprise Promotion Act launched in 2005, 2) the network administrative structure was divided into 2 levels, these were the network committee and the network members. Regarding the network committee, it was divided into regional level networks and provincial level networks, 3) the networking member had been linked with related groups/sectors, government groups/sectors, private groups/sectors, or state enterprise sectors. These were both direct networking and indirect networking through activities and multiple medias. The study also revealed that there were 8 networking issues, these were the networking in the aspect of learning and member development, production resource management, production development, processing to add value to their products, the standardization of their products, marketing and their produce/ products distribution, group/network management, and coordination and communication. In addition, the result showed that there were 4 aspects of guidelines and plans for the network development. These aspects were member/network development and network management, production development, marketing and packaging development, and monitoring system to guarantee the standardization of their products.

Keywords: Guideline on Network Development, Young Generation of Agricultural SMEs Entrepreneur

บทนำ

ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ SMEs (Small and Medium Enterprises) นับว่ามีส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs มีสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 ของจำนวนผู้ประกอบการทั่วประเทศ และมีสัดส่วนการจ้างงานโดยรวมสูงถึงร้อยละ 76 ของการจ้างงานรวม รัฐบาลจึงมีนโยบายผลักดันให้การส่งเสริม SMEs เป็นวาระแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติได้มีนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุน SMEs ให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนและให้เพิ่ม SMEs ภาคการเกษตรขึ้นอีก 1 ประเภท ดังนั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนให้เกิด SMEs ภาคการเกษตร (เกาะติดข่าว, 2558 จาก <http://www.dailynews.co.th/agriculture/327272>) โดยสถานการณ์ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรที่พบในปัจจุบัน คือ ผู้ประกอบการอยู่ในวัยสูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง พิจารณาได้จากอายุเฉลี่ยของแรงงานภาคเกษตรที่เพิ่มสูงขึ้นจาก 42.13 ปี ในปี 2550 เป็น 46.01 ปี ในปี 2557 (ลดาวลัย คำภา, 2558) อย่างไรก็ตามยังมีคนรุ่นใหม่ ที่จบการศึกษาด้านการเกษตรและไม่ใช้ด้านการเกษตร ทำงานเป็นพนักงานในองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เริ่มเปลี่ยนความคิดและหันกลับมาหรือต้องการประกอบอาชีพการเกษตรเป็นจำนวนไม่น้อย คนกลุ่มนี้มีศักยภาพสูงทั้งในแง่ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเครือข่ายทางสังคม สามารถพัฒนาเป็นผู้ประกอบการภาคเกษตรที่จะมีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อน SMEs ภาคเกษตรในอนาคต

ทั้งนี้การประกอบการในยุคปัจจุบันผู้ประกอบการไม่สามารถจะดำเนินการได้ด้วยตัวเองเพียงลำพัง เพราะจำเป็นต้องพึ่งพากันในกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการผลิต การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ตลอดจนการตลาดและการเสริมหนุนซึ่งกันและกัน ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่จึงต้องรวมตัวเป็นเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งและโอกาสในการผลิตและการตลาดในแบบที่แตกต่างจากเกษตรกรรมเดิมทั่วไป ประกอบกับภาครัฐมีนโยบายเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพเครือข่าย SMEs ให้เป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจในพื้นที่ และส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจของผู้ประกอบการในลักษณะเครือข่าย SMEs สนับสนุนและต่อยอดการดำเนินธุรกิจร่วมกัน เพื่อความมั่นคงในการผลิตและตอบสนองความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม และเกิดความยั่งยืนในการประกอบกิจการต่อไป ทั้งนี้ ผู้ประกอบการ SMEs ควรจะมีแผนเครือข่ายที่ชัดเจนและเหมาะสม

ดังนั้น จึงได้ทำการวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ SMEs ในการดำเนินการตามแผนและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน องค์กรต่างๆ เพื่อสนับสนุนแผนและสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ของสมาชิกเครือข่ายและเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่
2. วิเคราะห์โครงสร้างการบริหารเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่
3. วิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและการเชื่อมโยงหน่วยงานต่างๆ
4. ศึกษาแนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้



1. พื้นที่ดำเนินการและประชากร

ทำการศึกษาในพื้นที่ครอบคลุม 9 กลุ่มจังหวัด ในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 29 จังหวัด

โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ในพื้นที่ 9 กลุ่มจังหวัด ที่ขึ้นทะเบียนกับกองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 204 คน ทำการเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยมีรายละเอียดของกลุ่มจังหวัดที่ศึกษา และจำนวนประชากรดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรตามพื้นที่ที่ศึกษา

กลุ่มจังหวัดที่ศึกษา	จังหวัด	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน	ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง	37
2. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง	ร้อยเอ็ด ขอนแก่น	17
3. กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง	ตาก พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี	80
4. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน 1	สระบุรี	3
5. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน	ลพบุรี	2
6. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1	นครปฐม สุพรรณบุรี และราชบุรี	32
7. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2	สมุทรสงคราม สมุทรสาคร	7
8. กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนกลาง	ฉะเชิงเทรา	3
9. กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก	ระยอง จันทบุรี	23
รวม		204

2. วิธีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นประเด็นคำถามแบบเปิดและมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของสมาชิกและเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ โครงสร้างการบริหารเครือข่าย การเชื่อมโยงเครือข่าย และแนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่าย เก็บข้อมูลโดยการจัดประชุมผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ในระดับกลุ่มจังหวัด 9 ครั้งๆ ละ 1 วัน เพื่อศึกษาสถานการณ์ทั่วไปของสมาชิกเครือข่าย และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาเครือข่าย และจัดสัมมนาระดับประเทศ 1 ครั้ง 2 วัน โดยแบ่งกลุ่มย่อย และมีวิทยากรประจำกลุ่ม ดำเนินการโดยให้แต่ละกลุ่มอภิปรายประเด็นคือ 1) แลกเปลี่ยน และรวบรวมข้อมูลเครือข่าย 2) วิเคราะห์โครงสร้างการบริหารเครือข่าย การเชื่อมโยงและประเด็นการเชื่อมโยงเครือข่าย 3) พัฒนาแผนการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ โดยแบ่งกลุ่มย่อยตามกลุ่มจังหวัด ทั้งนี้มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล จัดหมวดหมู่ข้อมูล และอธิบายความสัมพันธ์เชื่อมโยงข้อมูล โดยมีระยะเวลาดำเนินการวิจัย 4 เดือน ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2558 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2559

ผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ ประกอบด้วยบทสรุปที่มีรายละเอียด ดังนี้

1. สถานการณ์ทั่วไปของสมาชิกเครือข่ายและสถานการณ์ทั่วไปของเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่
ข้อมูลสถานการณ์ทั่วไปของผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ทั้ง 9 กลุ่มจังหวัด สามารถสรุปเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1.1 สถานการณ์ทั่วไปของสมาชิกเครือข่าย พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่จบการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 6 จนถึงระดับปริญญาโท เข้าใจในหลักการและแนวทางพัฒนาตนเองอย่างชัดเจน เข้าใจในกระบวนการกลุ่ม การผลิตสินค้าให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีรายได้ที่ต่อเนื่องยั่งยืน มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง เช่น ที่ดิน อุปกรณ์การเกษตร และต้องการความรู้เรื่องการดำเนินงานกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ปี 2548

1.2 การบริหารจัดการเครือข่าย มีประเด็นรายละเอียด คือ มีการประชุมสัจจระดับเขต ทุก 2 เดือน และบางจังหวัดมีการประชุมภายในจังหวัด มีแผนที่จะเรียนรู้ร่วมกันและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ของเกษตรรุ่นใหม่ อย่างสม่ำเสมอ มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งมาแล้วเกือบทุกจังหวัดในเขต แต่มีบางส่วนยังไม่มีการเชื่อมโยงกัน และมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย และสะดวก เช่น สื่อสารโดยใช้ โทรศัพท์ เฟสบุ๊ค ไลน์ เป็นต้น

1.3 การเชื่อมโยงเครือข่าย พบว่า ผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ มีการรวมกลุ่ม และเชื่อมโยงเครือข่าย และภาคีหุ้นเสริม บางเขตมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในจังหวัดและเครือข่ายระดับเขต แต่บางเขตยังมีการรวมเครือข่ายระดับจังหวัดน้อย และสมาชิกมีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเล็กๆ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด

2. โครงสร้างการบริหารเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่

จากการศึกษา พบว่าผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่มีการบริหารงานเครือข่ายตามองค์ประกอบของเครือข่าย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1 คณะกรรมการเครือข่าย การบริหารเครือข่ายมีโครงสร้างในการบริหารที่ชัดเจน และเป็นระบบโดยมีการบริหารในรูปคณะกรรมการซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1) เครือข่ายระดับเขต มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเครือข่ายระดับเขต จำนวน 8 คน มีประธาน รองประธาน เหรัญญิก เลขานุการ และคณะกรรมการ โดยมีบทบาทหน้าที่ช่วยประสานงานในแต่ละจังหวัดเพื่อทำงานร่วมกันในระดับเขต มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสานงานกับกลุ่มและหน่วยงาน และมีการรวมกลุ่มสินค้าเพื่อจัดจำหน่าย และแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน

2) เครือข่ายระดับจังหวัด มีคณะกรรมการเครือข่ายระดับจังหวัด ประกอบด้วยประธานคณะกรรมการ รองประธาน เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ เหรัญญิก กรรมการ และที่ปรึกษา โดยมีบทบาทหน้าที่ในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสมาชิก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการช่วยเหลือแลกเปลี่ยนวิทยากรให้ความรู้ มีการประสานงานกับกลุ่มและหน่วยงาน และมีการรวมกลุ่มสินค้าเพื่อจัดจำหน่าย และแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกัน นอกจากนี้คณะกรรมการมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน โดยทำหน้าที่ในการประสานงานสมาชิก และเครือข่าย ส่งต่อข้อมูล มีการประสานงานที่รวดเร็ว โดยใช้ช่องทางการสื่อสาร ผ่านโทรศัพท์ ไลน์ อีเมล แกรม เฟสบุ๊ค และให้ความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมกลุ่ม ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เช่น การผลิตพืชผัก อาหารปลอดภัย การแปรรูป จัดหาตลาด และจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม



2.2 สมาชิกเครือข่าย เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ที่เป็นเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สมาชิกโดยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ ของแต่ละจังหวัด

2.3 วัตถุประสงค์ของเครือข่าย ในการบริหารเครือข่ายประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของเครือข่าย หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1) เพื่อหาวัตถุดิบ การผลิต ความรู้ ช่วยเหลือเรื่องต่างๆ ในการทำเกษตร เช่น องค์ความรู้ การแลกเปลี่ยนสินค้า เมล็ดพันธุ์ และการหาช่องทางการตลาด เป็นต้น

2) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำการเกษตร เรื่องการผลิตและการตลาด แนวทางแก้ไขปัญหา และสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพการเกษตร

3) เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ผู้ประกอบการภาคการเกษตรของเกษตรกรรุ่นใหม่ไปสู่ SMEs

4) เพื่อประสาน บูรณาการการทำงานร่วมกันของผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่

5) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกัน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานภายในกลุ่มเครือข่ายและพัฒนาผู้ประกอบการในรูปแบบเครือข่าย และเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มโดยการร่วมกันพัฒนาและจำหน่ายผลผลิตที่มีคุณภาพ

6) เพื่อพัฒนาเครือข่ายและการจัดการของผู้ประกอบการ SMEs

2.4 ระเบียบ ข้อตกลงของเครือข่าย มีการกำหนดระเบียบข้อตกลงของเครือข่าย ดังนี้

1) กำหนดให้มีการจัดประชุมสัปดาห์ละครั้ง ทุก 2 เดือน

2) มีการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน

3) มีการผลิตสินค้าที่มีมาตรฐาน

4) มีความสมัครใจเข้าร่วมและปฏิบัติตามข้อตกลงและกฎระเบียบของเครือข่าย

2.5 กิจกรรมของเครือข่าย ในการบริหารเครือข่ายมีกิจกรรมของเครือข่าย ดังนี้

1) กิจกรรมด้านการส่งเสริมความรู้แก่สมาชิก ได้แก่ จัดกิจกรรมประชุมสัญจร โดยการพบปะกันระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการในรูปแบบการประชุมสัญจร เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการผลิตและตลาด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการทำงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ และพัฒนาศักยภาพของสมาชิก

2) กิจกรรมส่งเสริมการผลิต ได้แก่ การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของสมาชิกที่เป็นปัจจุบัน จัดทำโครงการวิสาหกิจชุมชนสู่ SMEs ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เช่น การผลิตพืชผัก อาหารปลอดภัย และการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม เป็นต้น

3) กิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาด ได้แก่ การจัดกิจกรรมหาแหล่ง หรือช่องทางการตลาด มีการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์และตลาดเพื่อการจำหน่าย เข้ารับการฝึกอบรมในด้านการเกษตร ทั้งในระดับภาค และระดับประเทศ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้และสินค้าของสมาชิกในเครือข่าย และดำเนินกิจกรรมการแปรรูป การตลาด เช่น การออกร้านในชุมชน ในจังหวัด

4) กิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ได้แก่ การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลุ่มย่อยภายในระดับจังหวัด และระดับเขต ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานและแลกเปลี่ยนความรู้

3. การเชื่อมโยงและประเด็นการเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและหน่วยงานต่างๆ

จากการศึกษา พบว่า มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับภาคส่วนต่างๆ สรุปได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

3.1 การเชื่อมโยงเครือข่ายกับกลุ่มและหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

1) หน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับประเทศและระดับพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สมาชิกสถานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงต่างประเทศ สำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ หน่วยงานศูนย์ปฏิบัติการภายใต้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต./อบจ./เทศบาล) สถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลลำปาง มหาวิทยาลัยแม่โจ้ หน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อสนับสนุนความรู้ และเทคโนโลยีการผลิต การแปรรูป บรรจุภัณฑ์ งบประมาณ และช่องทางการตลาด ได้เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเองภายในเครือข่าย สำนักงานแรงงานจังหวัด หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น ศูนย์วิจัยข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาชุมชน กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมวิชาการเกษตร กระทรวงพาณิชย์ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานพลังงานจังหวัด สำนักงานพาณิชย์จังหวัด และสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด

2) หน่วยงานภาคเอกชนและกลุ่มต่างๆ มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานเอกชน เช่น ผู้ประกอบการกับต่างประเทศ ห้างสรรพสินค้าในเรื่องการตลาด ตลาดสีเขียว โครงการผูกปิ่นโตข้าว โครงการคนกล้าคืนถิ่น บริษัทสวนเงินมีนา หอการค้า ด้านทุน/สนับสนุนกลุ่ม/ด้านการตลาดและท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรต้นแบบ ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน โรงเรียนชาวนา ในเรื่องให้ความรู้ในด้านการทำเกษตร จากมูลนิธิข้าวขวัญ หอการค้า องค์การตลาดเพื่อการเกษตร ห้างสรรพสินค้าต่างๆ ตลาดสี่มุมเมือง การเชื่อมโยงกลุ่มด้านการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตอาหารปลอดภัย จนถึงอาหารอินทรีย์ การแปรรูป และพัฒนาการตลาดร่วมกัน มีบางวิสาหกิจชุมชนที่ได้เชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ เครือข่ายปราชญ์ ในเรื่องการพัฒนาการผลิต องค์ความรู้ทางด้านต่างๆ เช่น การตลาด การกระจายสินค้า เป็นต้น

3) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรให้การสนับสนุนความรู้ และเป็นแหล่งทุน

3.2 รูปแบบการเชื่อมโยง มีรูปแบบการเชื่อมโยง ดังนี้

1) การเชื่อมโยงและติดต่อประสานโดยตรง เป็นการเชื่อมโยงที่ไม่ต้องผ่านสื่อหรือกิจกรรมต่างๆ เช่น การเชื่อมโยงระหว่างกลุ่ม ระหว่างหน่วยงาน เป็นต้น

2) การเชื่อมโยงผ่านกิจกรรมและสื่อต่างๆ ได้แก่

- การจัดกิจกรรมประชุมสัมมนาในระดับเขต โดยหมุนเวียนระดับจังหวัด
- การเชื่อมโยงทาง social media เช่น การเชื่อมโยงผ่าน เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ เช่น

เว็บไซต์ www.ysf4market.com

- การเชื่อมโยงผ่านสื่อต่างๆ เช่น สถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 5 ช่อง 11 จัดทำข่าวประชาสัมพันธ์งานเกษตรกรรุ่นใหม่ และเกี่ยวกับความรู้ รายการไม่ลองไม่รู้ ทิวช่อง Thai PBS NBT รายการอู๋ข้าวอู๋น้ำ สำหรับรักบ้านเกิด คมชัดลึก ไทยรัฐ มูลนิธิสายใยแผ่นดิน ดีเทค เป็นต้น

3.3 ประเด็นการเชื่อมโยง การบริหารเครือข่าย มีการเชื่อมโยงในประเด็นต่างๆ กับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ดังแสดงในตารางที่ 2



ตารางที่ 2 การเชื่อมโยงเครือข่ายจำแนกตามประเด็นการเชื่อมโยง

ประเด็นการเชื่อมโยง	หน่วยงานภาครัฐ	หน่วยงานภาคเอกชน	องค์กรประชาชน
1. ด้านการเรียนรู้และพัฒนาสมาชิกผู้นำ	- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น สถานีวิทยุข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ กรมประมง กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร - กระทรวงต่างประเทศ - การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปจ.) - สถาบันการศึกษา - ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) - สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) - สมาชิกสมานิติบัญญัติแห่งชาติ - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย - กระทรวงพาณิชย์ - ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร - สำนักงานแรงงานจังหวัด	- หอการค้า - องค์การตลาดเพื่อการเกษตร	- กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ - ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน - โรงเรียนชาวนา - ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรรมต้นแบบ - มูลนิธิข้าวขวัญ
2. ด้านการจัดการทรัพยากรการผลิต (ดิน/น้ำ/ป่า/พันธุกรรม)	- สำนักงานพลังงานจังหวัด - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น ศูนย์วิจัยข้าว กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ กรมประมง และกรมวิชาการเกษตร	-	-
3. ด้านการพัฒนาการผลิต	- สำนักงานเกษตรจังหวัด / อำเภอ - หน่วยงานศูนย์ปฏิบัติการภายใต้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร	- ห้างสรรพสินค้า - ตลาดสี่มุมเมือง	- กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ - เครือข่ายปราชญ์
4. ด้านการแปรรูปเพิ่มมูลค่า	- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด - สำนักงานเกษตรจังหวัด / อำเภอ - หน่วยงานศูนย์ปฏิบัติการภายใต้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร - สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) - สถาบันการศึกษา		- กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ - เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน

ตารางที่ 2 (ต่อ) การเชื่อมโยงเครือข่ายจำแนกตามประเด็นการเชื่อมโยง

ประเด็นการเชื่อมโยง	หน่วยงานภาครัฐ	หน่วยงานภาคเอกชน	องค์กรประชาชน
5. ดา ^๕ นามาตรฐานสินค้า	- กรมวิชาการเกษตร - สำนักงานเกษตรจังหวัด / อำเภอ - หน่วยงานศูนย์ปฏิบัติการภายใต้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร - กระทรวงพาณิชย์	-	-
6. ด้านการตลาดและการกระจาย ผลผลิตผลิตภั ^๖ ณฑ์	- สำนักงานพาณิชย์จังหวัด - กระทรวงพาณิชย์ - สถาบันการศึกษา - สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด	- ห้างสรรพสินค้า - ตลาดสี่มุมเมือง - หอการค้า	- กลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ - เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน
7. ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม/เครือ ^๗ ข่าย	- กรมการพัฒนาชุมชน - สำนักงานเกษตรจังหวัด / อำเภอ - หน่วยงานศูนย์ปฏิบัติการภายใต้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร - ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	-	-
8. ด้านการประสานงานการสื่อสาร (ภายใน/ภายนอก)	- สถานีวิทยุโทรทัศน์ ช่อง 5, ช่อง 11 จัดทำข่าวประชาสัมพันธ์	-	- เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

4. แนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายของผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่

4.1 จากการจัดประชุมระดมความคิดเห็น กลุ่มผู้ร่วมสัมมนาได้ร่วมกันกำหนดแนวทางพัฒนาเครือข่ายผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาสมาชิก เครือข่าย และการบริหารเครือข่าย (2) ด้านพัฒนาการผลิต (3) ด้านพัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์ และ (4) ด้านระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้า

จากแนวทางการพัฒนาเครือข่ายของผู้ประกอบการ SMEs ภาคเกษตรรุ่นใหม่ ถูกนำมากำหนดเป็นแผนพัฒนาเครือข่าย และกิจกรรมในแผนพัฒนาเครือข่าย (สรุปภาพรวมจาก 9 กลุ่มจังหวัด) สรุปได้ดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4 ดังต่อไปนี้



ตารางที่ 3 แผนพัฒนาเครือข่ายระดับประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2559-2561

สถานการณ์กลุ่มและเครือข่าย	แนวทางการดำเนินงาน	วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ	ผลที่ได้รับ
1. มีกลุ่มและเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการ การต้นแบบ SMEs และวิสาหกิจชุมชน 2. เกษตรกรรุ่นใหม่มีทักษะด้าน IT และการประชาสัมพันธ์ผ่าน IT รวมถึงมีการเรียนรู้เร็วในทุกรูปแบบ 3. กิจกรรมการเกษตรและการแปรรูปที่ดำเนินอยู่มีทั้งการเกษตรตามวิชาการทั่วไปและมีจำนวนไม่น้อยที่มีการทำการเกษตรในแบบการผลิตพืชปลอดภัย การเกษตรอินทรีย์ การผลิตตามมาตรฐานสากล เช่น มาตรฐาน GAP IFOAM การรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) ฯลฯ 4. สินค้าหลักๆ ได้แก่ ข้าวอินทรีย์ ผักปลอดภัย ผลไม้ สินค้าแปรรูป และอื่นๆ ที่เป็นชีวภัณฑ์ เช่น ปุ๋ยชีวภาพ การเลี้ยงไส้เดือน ปุ๋ยไส้เดือน ฯลฯ 5. การพัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์ ยังจำกัดเฉพาะบางราย	1. พัฒนาสมาชิกและเครือข่ายในด้านการบริหารจัดการเครือข่ายผู้ประกอบการ วิสาหกิจชุมชนและ SMEs 2. พัฒนาการผลิตโดยการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการในประเด็นการผลิตพืช/สินค้าปลอดภัยการผลิตผลผลิตอินทรีย์ การผลิตตามมาตรฐานสากล เช่น การรับรองมาตรฐาน GAP IFOAM การรับรองแบบมีส่วนร่วม 3. พัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์โดยการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้ประกอบการในประเด็น การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การตลาดออนไลน์ ตลาดสมาชิก ตลาดเฉพาะ ตลอดจนการเชื่อมโยงการผลิตการตลาดสีเขียว การเชื่อมโยงสินค้ากับการตลาดสินค้ามาตรฐานทุกรูปแบบ 4. พัฒนาการบริหารจัดการเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ในประเด็นการพัฒนากระบวนการตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้าการจัดการผลผลิต และการกระจายสินค้า	1. พัฒนาเครือข่ายทั่วประเทศให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน (ทั้งสมาชิกและเครือข่าย) 2. พัฒนาการผลิตให้ได้ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานและเกิดนวัตกรรมสินค้าเกษตรที่ตลาดต้องการ 3. ขยายช่องทางการตลาดเพื่อรองรับสินค้า	1. ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการฝึกอบรมดูงาน ประชุมสัมมนา เพื่อให้ความรู้กับสมาชิก 2. ประสานฟาร์มหรือแหล่งผลิตที่เป็นต้นแบบ SMEs ในการเข้าฝึกงานฝึกทักษะ 3. บริหารเครือข่ายให้มีการจัดเวทีสัญจรและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่าย 4. ประสานสถาบัน การศึกษา หรือภาคเอกชน ในการฝึกทักษะตลาดออนไลน์ ตลาดสมาชิก ฯ ในการทดลองทำหรือรวมงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อพัฒนารูปแบบตลาด 5. ประสานแหล่งงานด้าน การรับรองมาตรฐานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการเรียนรู้การผลิตตามมาตรฐานต่างๆ	1. เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายระดับประเทศ 2. ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน 3. การขยายช่อง ทางตลาด 4. การยอมรับของผู้บริโภค 5. ความสะดวกและทันความต้องการในการจัดการสินค้าคุณภาพถึงผู้บริโภค 6. เกิดนวัตกรรมสินค้าและผู้ประกอบการ 7. มีความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน SMEs ภาคเกษตร

ตารางที่ 4 กิจกรรมในแผนพัฒนาเครือข่าย (สรุปภาพรวมจาก 9 กลุ่มจังหวัด) [Cluster Roadmap 2559-2561]

กิจกรรม	คัดสรรบุคคลและเครือข่ายเป้าหมายและทำแผนเครือข่าย/ผู้ประกอบการแบบมีส่วนร่วม	พัฒนาสมาชิกและการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน / SMEs	พัฒนาการผลิตปลอดภัยเกษตรอินทรีย์ตามการรับรองมาตรฐาน เช่น มาตรฐาน GAP IFOAM PGS Organic THAILAND และ ออย.	พัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์นวัตกรรมสร้างช่องทางตลาด CSA ตลาดสมาชิก ตลาดออนไลน์ ตลาดสีเขียว	พัฒนาการบริหารจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน / SMEs อย่างต่อเนื่อง	พัฒนาระบบการจัดการสินค้าและตรวจสอบรับรองมาตรฐาน	พัฒนาการจัดการกระจายและเชื่อมโยงสินค้ากับการตลาดสินค้ามาตรฐานทุกรูปแบบ
วัตถุประสงค์	เพื่อคัดสรรบุคคลและเครือข่ายเป้าหมายรวมถึงจัดทำแผน	เพื่อให้ความรู้และทักษะด้านการจัดการบริหารเครือข่าย	เพื่อให้มีการผลิตผลผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานและผลิตนวัตกรรม	เพื่อให้สามารถจัดการสินค้าและการตลาดรูปแบบใหม่	เพื่อให้เครือข่ายเข้มแข็งยั่งยืน	เพื่อสร้างการยอมรับของผู้บริโภค	เพื่อขยายช่องทางตลาด
วิธีการ	ประชุม ออกแบบ การสำรวจ วิเคราะห์ สัมมนาจัดทำแผนเครือข่ายและแผนรายผู้ประกอบการ	ฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ จัดเวที แลกเปลี่ยน สัญจร สื่อสารผ่าน IT และการเรียนรู้แบบ e-learning	ฝึกอบรม ฝึกทักษะ ฝึกงาน จัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สัญจร สื่อสารผ่าน IT และเรียนรู้แบบ e-learning และศึกษาวิจัย	ฝึกอบรม ฝึกทักษะ ฝึกงาน จัดเวที ดูงาน สัญจร สื่อสารผ่าน IT และทดลองวิจัย	ฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ จัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เวที สัญจร สื่อสารผ่าน IT และการเรียนรู้แบบ e-learning	ฝึกอบรม ฝึกงาน จัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ดูงาน สัญจร สื่อสารผ่าน IT และทดลองวิจัย	ฝึกอบรม ฝึกทักษะ ฝึกงาน จัดเวที ดูงาน สัญจร สื่อสารผ่าน IT และทดลองวิจัย
ผลที่จะได้รับ	บุคคลและเครือข่ายเป้าหมายเข้มแข็ง	เครือข่ายเข้มแข็งและเชื่อมโยงเครือข่ายอื่นๆได้	ผลผลิตผลิตภัณฑ์สินค้ามีมาตรฐาน เกิดนวัตกรรม	มีตลาดรองรับหลากหลายรูปแบบ	ผลตอบแทนที่คุ้มค่าของสมาชิกเครือข่าย	ผลตอบแทนที่คุ้มค่าและปลอดภัยของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม	ตลาดสินค้ามาตรฐานรูปแบบต่างๆ ที่ตอบสนองผู้บริโภค



อภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล มีประเด็นในการอภิปราย ดังนี้

1. สมาชิกผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ เข้าใจในหลักการและแนวทางพัฒนาตนเองอย่างชัดเจน เข้าใจในกระบวนการกลุ่ม/การผลิตสินค้าให้ได้รับการรับรองมาตรฐาน มีรายได้ที่ต่อเนื่องยั่งยืน/มีทรัพย์สินเป็นของตัวเอง เช่น ที่ดิน อุปกรณ์การเกษตร ซึ่งอาจเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีการศึกษาดี จบการศึกษาดั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 6 จนถึงระดับปริญญาตรีและโท จึงมีความรู้ความตระหนักและเข้าใจในการพัฒนาการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทวรรณ มากหลาย (2557) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดระยอง แล้วพบว่าเกษตรกรรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ได้รับข้อมูลข่าวสาร จากสมาร์ทโฟน รองลงมาจากเจ้าหน้าที่รัฐ อินเทอร์เน็ต ไลน์และเฟซบุ๊ก จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้สมาชิกผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ เข้าใจหลักการและแนวทางการพัฒนา

2. กิจกรรมของเครือข่าย ที่ทำได้แก่ กิจกรรมด้านการส่งเสริมความรู้แก่สมาชิก กิจกรรมส่งเสริมการผลิต กิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาด และกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดยมีรูปแบบการเชื่อมโยง ที่เป็นการเชื่อมโยงและติดต่อประสานโดยตรง และการเชื่อมโยงผ่านกิจกรรมและสื่อต่างๆ หลายช่องทาง ทั้งนี้เครือข่ายได้ใช้ข้อมูลและความรู้จากสมาชิกเครือข่ายเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและเสริมเติมเต็มกันเสมอ เป็นตัวช่วยขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาเครือข่าย โดยการให้พลังข้อมูล ความรู้ช่วยในการสร้างและพัฒนาเครือข่าย ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวคิดของ Maiese, M (2005) ที่อธิบายว่า เครือข่ายเป็นแหล่งสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยผ่านการติดต่อโดยตรงระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ที่รวมเป็นเครือข่าย และผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งการเชื่อมโยงทาง social media ซึ่งสมาชิกที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีและมีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารจะเป็นตัวช่วยให้เครือข่ายมีการเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีการรวมกลุ่ม และเชื่อมโยงเครือข่าย และภาคีหนุนเสริม บางเขตมีการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในจังหวัดและเครือข่ายระดับเขต เพราะเครือข่ายมีการพบปะและการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ แต่บางเขตยังมีการรวมเครือข่ายระดับจังหวัดน้อย และสมาชิกมีการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเล็กๆ ซึ่งยังไม่ครอบคลุม เพราะบางเขตยังติดต่อกันไม่ต่อเนื่อง สอดคล้องกับการอธิบายของ Maiese (2005) ที่กล่าวถึงการเกิดเครือข่ายว่าจะเกิดขึ้นได้หลากหลายระดับ เช่นระดับกลุ่ม ระดับชุมชน และระดับองค์กร เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นกับความต้องการและการสื่อสารระหว่างกันเป็นสำคัญ

4. การบริหารเครือข่ายมีโครงสร้างในการบริหารที่ชัดเจน และเป็นระบบโดยมีการบริหารในรูปคณะกรรมการซึ่งแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ เครือข่ายระดับเขต และ เครือข่ายระดับจังหวัด ทั้งนี้เพื่อให้การประสานงานและการบริหารเครือข่ายได้มีการเชื่อมโยงและสนับสนุนกันในแต่ละระดับและระหว่างระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2554) ที่กล่าวถึง แนวคิดหลักการในการสร้างและพัฒนาเครือข่ายว่าต้องมีรูปแบบองค์กรเพื่อการประสานงานที่ชัดเจน เพื่อเป็นแกนในการทำงานร่วมกัน และต้องมีกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5. แนวทางและแผนพัฒนาเครือข่าย ครอบคลุมในประเด็น การคัดสรรบุคคลและเครือข่ายเป้าหมายและทำแผนเครือข่ายและผู้ประกอบการแบบมีส่วนร่วม พัฒนาสมาชิกและการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน / SMEs พัฒนาการผลิตแบบปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามการรับรองมาตรฐาน พัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์ นวัตกรรม สร้างช่องทางตลาด พัฒนาการบริหารจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน / SMEs อย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบการจัดการสินค้าและตรวจสอบรับรองมาตรฐาน และพัฒนาการจัดการกระจายและเชื่อมโยงสินค้ากับการตลาดสินค้ามาตรฐานทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาอย่างรอบด้านในทุกมิติ และเน้นทำแผนเครือข่ายและผู้ประกอบการแบบมีส่วนร่วมอยู่บนแนวทางการความต้องการของสมาชิก ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับบทเรียนการพัฒนาเครือข่าย SMEs ในประเทศกำลังพัฒนาของ Ceglie and Dini (1999) ที่สรุปว่า

ในการพัฒนาเครือข่าย SMEs ต้องเน้นทำกิจกรรมที่อยู่บนฐานความต้องการและการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย นอกจากนี้ จะเห็นว่าแนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่าย มีประเด็นการพัฒนาที่ครอบคลุมกิจกรรมที่หลากหลายทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งตรงกับการศึกษาของสำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2557) ที่พบว่า แนวนโยบายการดำเนินการส่งเสริมในระดับมหภาค (Macro Policy Approach) ที่มีการกำหนดนโยบายที่บูรณาการมุ่งเน้นส่งเสริมการเติบโตของ SMEs ภาครัฐจำเป็นต้องเป็นผู้นำในการกำหนดนโยบายการพัฒนาห่วงโซ่มูลค่าของ SMEs ให้ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำในเชิงบูรณาการโดยต้องบูรณาการให้ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้ามามีส่วนในการส่งเสริม SMEs ได้ อย่างเป็นระบบ

สรุป

แนวทางและแผนการพัฒนาเครือข่ายมี 4 ด้าน คือ (1) ด้านการพัฒนาสมาชิก เครือข่าย และการบริหารเครือข่าย (2) ด้านพัฒนาการผลิต (3) ด้านพัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์ และ (4) ด้านระบบตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้า โดยแผนพัฒนาเครือข่าย เน้นกิจกรรมในประเด็น การคัดสรรบุคคลและเครือข่ายเป้าหมายและทำแผนเครือข่ายและผู้ประกอบการแบบมีส่วนร่วม พัฒนาสมาชิกและการบริหารเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน / SMEs พัฒนาการผลิตปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ตามการรับรองมาตรฐาน พัฒนาการตลาดและบรรจุภัณฑ์ นวัตกรรม สร้างช่องทางตลาด พัฒนาการบริหารจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน / SMEs อย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบการจัดการสินค้าและตรวจสอบรับรองมาตรฐาน และพัฒนาการจัดการกระจายและเชื่อมโยงสินค้ากับการตลาดสินค้ามาตรฐานทุกรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. เครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่แต่ละเครือข่าย ควรสร้างกระบวนการเรียนรู้ ในกิจกรรมที่หลากหลายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านการติดต่อโดยตรงระหว่างบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ที่ร่วมเป็นเครือข่าย และผ่านกิจกรรมและสื่อต่างๆ หลายช่องทาง เช่น การจัดกิจกรรมประชุมสัญจร การเชื่อมโยงทาง social media เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ และเว็บไซต์ เป็นต้น
2. เครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่แต่ละเครือข่าย ควรมีการดำเนินการพัฒนาและบริหารจัดการเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง ทั้งระดับสมาชิกและกรมการเครือข่ายรวมถึงเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และประเทศอย่างต่อเนื่องจริงจัง
3. เครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่แต่ละเครือข่าย ควรมีการดำเนินการพัฒนา ห่วงโซ่มูลค่าของ SMEs ให้ครอบคลุมตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำในเชิงบูรณาการ
4. หน่วยงานต่างๆควรบูรณาการและมีแผนดำเนินการพัฒนาสนับสนุนเครือข่ายอย่างต่อเนื่องและตรงกับความต้องการของเครือข่าย จัดระบบติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเครือข่ายอย่างชัดเจนเพื่อผลักดันให้แผนเครือข่ายเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ



รายการอ้างอิง

- เกาะติดข่าว. (2558, 12 มิถุนายน). รัฐสนับสนุนพัฒนาเครือข่าย SME ภาคเกษตร. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.dailynews.co.th/agriculture/327272>.
- นนทวรรณ มากหลาย.(2557). การศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ในจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2554). เครือข่ายกลุ่มและองค์กรการเกษตร ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนากลุ่ม สถาบันและองค์กร การเกษตร หน่วยที่ 13. นนทบุรี: สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลดาวัลย์ คำภา (2558). แนวนโยบายและสู่ทางการพัฒนาเกษตรกรรม คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2559 จาก [webhost.opd.go.th/..](http://webhost.opd.go.th/)
- สำนักส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2557). แนวทางการส่งเสริมกลุ่มธุรกิจ SMEs ที่มีการเติบโตสูงของประเทศไทย (SMEs High Growth Sectors) ใน รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมปี 2557. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2559 จาก <http://www.sme.go.th/index.php/mnu-all-download/198-ftaap-smehighgrowthsector>.
- Ceglie G. and Dini M.(1999). **SME Cluster and Network Development in Developing Countries: The Experience of UNIDO**. Vienna: The United Nations Industrial Development Organization (UNIDO).
- Maiese, Michelle. (2005). **Networking**. สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.beyondintractability.org/essay/networking>.